

Zalecenie w sprawie obniżenia emisyjności obiektów hodowli ryb

AAC 2023-5

Czerwiec 2023

Komitet Doradczy ds. Akwakultury [Aquaculture Advisory Council, AAC] wyraża
wdzięczność za wsparcie finansowe otrzymane od UE

Zalecenie w sprawie obniżenia emisyjności obiektów hodowli ryb

Indeks

Indeks	2
Kontekst.....	3
Uzasadnienie	4
Zalecenia.....	5

Kontekst

Zmiana klimatu i jej skutki stanowią poważne zagrożenie dla cywilizacji i środowiska na całym świecie i mogą mieć istotny wpływ na kwestie społeczno-gospodarcze i geopolityczne. Aby sprostać tym wyzwaniom, wprowadzona została strategia zwana Europejskim Zielonym Ładem, której celem jest przekształcenie Unii Europejskiej w nowoczesną, zasobooszczędną i konkurencyjną gospodarkę. Realizacja tego celu wymaga osiągnięcia zerowej emisji gazów cieplarnianych netto i oddzielenia wzrostu gospodarczego od zużycia zasobów z zachowaniem zasady niepominania żadnej osoby ani miejsca.

Po przyjęciu przez Komisję Europejską Strategii w zakresie przystosowania do zmiany klimatu¹ w 2021 r. Parlament Europejski i Rada Unii Europejskiej przyjęły europejskie prawo o klimacie,² ustanawiające ramy stopniowej i nieodwracalnej redukcji emisji antropogenicznych gazów cieplarnianych i zwiększania ich pochłaniania. Rozporządzenie to wprowadza do prawodawstwa cele zakładające redukcję emisji gazów cieplarnianych netto do 2030 r. o co najmniej 55% w porównaniu z poziomem z 1990 r. oraz osiągnięcie neutralności klimatycznej UE do 2050 r.

Zmiana klimatu nie jest jednak jedynym zagrożeniem dla środowiska naturalnego spowodowanym przez człowieka. Głównym czynnikiem degradacji ekosystemów jest przeludnienie. W ciągu ostatnich 100 lat globalna populacja wzrosła pięciokrotnie, przekraczając niedawno 8 miliardów i prognozy nie wskazują, aby stabilizacja nastąpiła przed 2100 rokiem, kiedy to zgodnie z przewidywaniami liczba ludności na świecie osiągnie 11 miliardów. W związku z tym dostępność gruntów rolnych, dostęp do słodkiej wody, zanieczyszczenie, eutrofizacja wody i utrata siedlisk przyrodniczych są kluczowymi kwestiami, którym należy poświęcić tyle uwagi, co zmianie klimatu. Wszystkie te oddziaływania są wyraźnie ze sobą powiązane, dlatego sytuacja wymaga podejścia holistycznego, które uwzględni również scenariusze społeczno-polityczne.

Rolnictwo (w tym nie tylko uprawy, ale także produkcja zwierzęca i akwakultura), leśnictwo i inne formy użytkowania gruntów są odpowiedzialne za 22% emisji gazów cieplarnianych na całym świecie. Europejska akwakultura ryb odpowiada za niewielką część tych emisji. Niemniej przedsiębiorstwa działające w tym sektorze również muszą zobowiązać się do znacznego zmniejszenia swojego wpływu na klimat do 2030 r., aby do 2050 r. osiągnąć neutralność klimatyczną.

W programie prac Komitetu Doradczego ds. Akwakultury (AAC) uwzględniono doradztwo w zakresie zmiany klimatu. W 2022 r. AAC opracował sprawozdanie na temat przystosowania

¹ Strategia UE w zakresie przystosowania do zmiany klimatu: https://climate.ec.europa.eu/eu-action/adaptation-climate-change/eu-adaptation-strategy_en

² https://climate.ec.europa.eu/eu-action/european-green-deal/european-climate-law_en#:~:text=The%20Climate%20Law%20includes%3A,of%20emission%20reductions%20and%20removals

do zmiany klimatu i łagodzenia jej skutków,³ a w 2023 r. przedstawił zalecenia dotyczące obniżenia emisyjności dostaw energii w zbiornikach akwakultury.⁴ Niniejszy trzeci zestaw zaleceń dotyczy obniżenia emisyjności obiektów hodowli ryb z wyłączeniem zbiorników akwakultury, dla których zalecenia przedstawiono wcześniej. Zalecenia nie odnoszą się do wpływu paszy dla ryb hodowlanych, który ze względu na specyficzne cechy powinien zostać objęty osobnym zestawem zaleceń, ani do śladu węglowego dystrybucji ryb hodowlanych.

AAC podkreśla potrzebę stworzenia wspólnego unijnego narzędzia oceny cyklu życia do ilościowego określania emisji dwutlenku węgla na poziomie gospodarstwa, które pozwoli na analizę porównawczą i ułatwi pomiar ulepszeń. Narzędzie to powinno opierać się na metodzie oznaczania śladu środowiskowego produktu.

Uzasadnienie

Mięso rybne jest bardzo pożywne ze względu na wysoką zawartość białka, kwasów tłuszczowych omega-3, minerałów i witamin. Ze względu na udowodnione korzyści zdrowotne jego spożycie jest wysoce zalecane przez lekarzy i organy do spraw żywności. Ponadto ryby mają kluczowe znaczenie dla dziedzictwa gastronomicznego i kulturowego w całej Europie.

W 2021 r. wydatki gospodarstw domowych na produkty rybołówstwa i akwakultury w UE-27 wzrosły o 7% w porównaniu z rokiem 2020. Według szacunków ekspertów Euromonitora wzrosła również konsumpcja poza domem.⁵

Oczekiwano, że hodowla ryb w UE zrekompensuje malejące połowy i rosnący deficyt UE w międzynarodowym handlu produktami rybołówstwa i akwakultury, ale od 2000 r. prawie nie wzrosła. Podjęto wysiłki w celu opracowania ram prawnych, które będą sprzyjać rozwojowi sektora akwakultury w UE. Najważniejsze opracowane dokumenty to *Strategiczne wytyczne Komisji Europejskiej dotyczące zrównoważonej i konkurencyjnej akwakultury w UE* na lata 2021-2030,⁶ *Rezolucja Parlamentu Europejskiego w sprawie dążenia do zrównoważonej i konkurencyjnej akwakultury w UE: dalsze działania (2021/2189(INI))*⁷ oraz *Konkluzje Rady w sprawie nowych strategicznych wytycznych UE dotyczących akwakultury*.⁸

Sektor akwakultury UE jest bardzo zróżnicowany, jeżeli chodzi o gatunki hodowlane i metody produkcji. Ponad 50% unijnej produkcji składa się z gatunków ryb słodkowodnych i morskich.

³ *European Aquaculture: Climate Change Adaptation and Mitigation (Europejska akwakultura: Adaptacja do zmiany klimatu i łagodzenia jej skutków)*: https://aac-europe.org/wp-content/uploads/2022/10/AAC_Climate_Change_Report_26-10-22_final_v2.pdf

⁴ *Recommendations on the Decarbonisation of Energy in Aquaculture Vessels (Zalecenia dotyczące obniżenia emisyjności dostaw energii w zbiornikach akwakultury)*: https://aac-europe.org/wp-content/uploads/2023/03/AAC_Recommendation_Decarbonisation_of_Aquaculture_2023_03.pdf

⁵ EUMOFA. *Rynek rybny UE, wydanie 2022*: https://eumofa.eu/documents/20178/521182/EFM2022_EN.pdf/5dbc9b7d-b87c-a897-5a3f-723b369fab08?t=1669739251587

⁶ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_21_1554

⁷ https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2022-0334_EN.html

⁸ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11496-2022-INIT/en/pdf>

Akwakultura ryb jest prowadzona w instalacjach, takich jak zagrody morskie, stawy, tory wodne i zbiorniki (w tym recyrkulacyjne systemy akwakultury i systemy otwarte).

Unijny sektor akwakultury ryb tworzą przede wszystkim mikro i małe przedsiębiorstwa, a także niewielka liczba średnich przedsiębiorstw. Należy tę strukturę wziąć pod uwagę przy opracowywaniu polityk mających na celu obniżenie emisyjności obiektów hodowlanych oraz potrzebę zaangażowania się w takie wysiłki przy jednoczesnym zachowaniu konkurencyjności ekonomicznej. Ponadto zmiany ram prawnych powinny zapewnić operatorom i inwestorom przewidywalność i zwrot z inwestycji.

Niniejszemu zestawowi zaleceń AAC dla Komisji Europejskiej i państw członkowskich powinny towarzyszyć wysiłki sektora akwakultury ryb na rzecz poprawy efektywności wykorzystania energii w zakładach produkcyjnych oraz przejścia na odnawialne i niskoemisyjne źródła energii elektrycznej głównie za pośrednictwem dostawców energii elektrycznej lub – w przypadku zrównoważonych przedsiębiorstw – na miejscu. Może to się odbywać razem z integracją innowacyjnych inteligentnych technologii i systemów sterowania mających na celu optymalizację efektywności wykorzystania energii poprzez przewagę technologiczną europejskich dostawców technologii dla sektora akwakultury.

Władze na szczeblu europejskim, krajowym i regionalnym powinny wziąć pod uwagę, że zdolność sektora hodowli ryb do zmian wymaganych w celu obniżenia emisyjności jest bezpośrednio związana z jego warunkami ekonomicznymi, które pogorszyły się z powodu kryzysu Covid-19, rosyjskiej inwazji na część Ukrainy i inflacji. Ponadto obniżenie emisyjności nie jest jedyną zmianą, której obecnie wymaga się od sektora. Wymagane połączone wysiłki związane z dostosowaniem się do zmian ram prawnych zgodnych ze strategią Zielonego Ładu komplikują funkcjonowanie mikro i małych producentów żywności, zwłaszcza w obszarze ochrony środowiska i renaturyzacji.

Ważną rolę w napędzaniu przejścia na niskoemisyjną produkcję żywności mogą odgrywać konsumenci. Dlatego też trzeba podjąć wysiłki w celu informowania konsumentów o pełnym śladzie węglowym różnych wyborów żywnościowych.

Zalecenia

AAC zaleca, aby Komisja Europejska i państwa członkowskie podjęły następujące działania w celu obniżenia emisyjności zakładów akwakultury ryb:

- a) Ustanowienie ogólnounijnych mechanizmów w celu ograniczenia kosztów energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych i niskoemisyjnych, a także zmienności jej cen.
- b) Finansowanie badań i technologii w celu spełnienia specyficznych wymagań transformacji energetycznej gospodarstw akwakultury ryb, w tym poprawy wydajności i wprowadzania nowych systemów.
- c) Przeprowadzanie oceny i informowanie interesariuszy sektora akwakultury o tym, w jaki sposób wysiłki na rzecz obniżenia emisyjności w hodowli ryb mogą być powiązane

- z innymi ogólnymi celami europejskimi, takimi jak bezpieczeństwo żywnościowe, zwiększenie ekologicznej produkcji akwakultury i renaturyzacja.
- d) Komisja Europejska (DG MARE) powinna wykorzystać Mechanizm Wsparcia Akwakultury do identyfikacji i wymiany pozytywnych doświadczeń w zakresie inwestycji w projekty z zakresu efektywności energetycznej oraz wykorzystania energii odnawialnej i niskoemisyjnej w akwakulturze ryb w państwach członkowskich, w tym wskaźników porównawczych i monitorowania wydajności w celu ułatwienia i zachęcania do dalszych działań.
 - e) Wystąpienie do państw członkowskich o uwzględnienie obniżenia emisyjności w planowaniu przestrzennym farm rybnych, w szczególności w odniesieniu do odległości między miejscami przeznaczonymi na morskie farmy przybrzeżne a portami, w ramach których działają.
 - f) Zachęcanie konsumentów i umożliwianie im dokonywania odpowiedzialnych wyborów poprzez zakup produktów akwakultury ryb o mniejszym śladzie węglowym.
 - g) Państwa członkowskie powinny zapewnić hodowcom akwakultury maksymalne wsparcie finansowe za pośrednictwem Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury (EFMRA) w celu promowania obniżania emisyjności zakładów hodowli ryb poprzez zakup sprzętu o neutralnym bilansie węglowym oraz obniżanie emisyjności obecnie działających systemów.
 - h) AAC wzywa Komisję do określenia wskaźników środowiskowych i dobrowolnych celów w zakresie efektywności środowiskowej, w tym metody referencyjnej w celu określenia śladu węglowego i wpływu produkcji akwakultury na środowisko, zgodnie ze strategicznymi wytycznymi dla bardziej zrównoważonej i konkurencyjnej akwakultury w UE na lata 2021-2027.

Komitet Doradczy ds. Akwakultury (AAC)

Rue Montoyer 31, 1000 Bruksela, Belgia

Tel.: +32 (0) 2 720 00 73

E-mail: secretariat@aac-europe.org

Twitter: @aac_europe

www.aac-europe.org